



**Република Србија**  
**ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД**  
**Рев 2807/2020**  
**20.05.2021. година**  
**Београд**

## **У ИМЕ НАРОДА**

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Слађане Накић Момировић, председника већа, Добриле Страјина и Марине Милановић, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., коју заступа Никола Тадић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарство правде, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Зајечару, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиле изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж 4874/17 од 15.05.2018. године, у седници већа одржаној дана 20.05.2021. године, донео је

## **ПРЕСУДУ**

**ДЕЛИМИЧНО СЕ УСВАЈА** ревизија тужиле, **ДЕЛИМИЧНО ПРЕИНАЧУЈУ** пресуда Апелационог суда у Нишу Гж 4874/17 од 15.05.2018. године и пресуда Вишег суда у Зајечару П 19/16 од 15.06.2017. године и обавезује тужена Република Србија, Министарство правде да поред већ досуђеног износа исплати тужили АА из ... на име накнаде нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе оца, сада пок. ББ износ од још 500.000,00 динара са законском затезном каматом од 15.06.2017. године па до исплате као и трошкове поступка по ревизији у износу од 22.500,00 динара, а све у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде.

**ОДБИЈА СЕ** као неоснована ревизија тужиле изјављена против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж 4874/17 од 15.05.2018. године, у преосталом делу.

## **Образложење**

Пресудом Вишег суда у Зајечару П 19/16 од 15.06.2017. године делимично је усвојен тужбени захтев и обавезана тужена да тужили на име накнаде нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе оца, сада пок. ББ накнади износ од 775.315,00 динара са законском затезном каматом почев од 15.06.2017. године па до коначне исплате, док је за вишак тужбеног захтева од досуђеног до тражених 10.000.000,00 динара на име душевних болова због лишења слободе сада пок. ББ и накнаде нематеријалне штете на име претрпљеног страха у износу од 10.000.000,00 динара, као и захтев за накнаду материјалне штете на име обављеног а неплаћеног рада у износу од 17.808.000,00 динара, на име неплаћеног прековременог рада у износу од 27.144.300,00 динара, на име губитка плата за време незапослености по престанку лишења слободе у износу од 66.000,00 динара, на име разлике у платама пре и после штетног догађаја у износу од 6.720.000,00 динара, на име губитка пензије у износу од

4.410.000,00 динара и на име разлике у пензијама у износу од 6.790.000,00 динара одбијен захтев као неоснован. Истом пресудом је обавезана тужена да тужилима накнади трошкове поступка у износу од 21.250,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж 4874/17 од 15.05.2018. године одбијене су жалбе странака и потврђена наведена првостепена пресуда.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену благовремено је изјавила ревизију тужила због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду на основу члана 408. Закона о парничном поступку и налази да је ревизија делимично основана.

У спроведеном поступку нема битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. Закона о парничном поступку на коју Врховни касациони суд у поступку по ревизији води рачуна по службеној дужности. Ревизијом се неосновано указује на учињену битну повреду поступка из члана 374. став 2. тачка 5. Закона о парничном поступку јер побијана одлука није заснована на недозвољеним располагањима странака. Истицање битне повреде поступка из члана 374. став 2. тачка 12. Закона о парничном поступку није од значаја јер наведена повреда поступка није ревизијски разлог прописан чланом 407. истог закона.

Према утврђеном чињеничном стању тужила, рођена 1946. године је ћерка сада пок. ББ преминулог 04.04.1998. године у ... Правноснажним решењем Вишег суда у Неготину Рех 15/12 од 29.04.2013. године усвојен је захтев за рехабилитацију пок. ББ и утврђено да је пресуда Војног суда у Београду Суд. бр. 1002/51 од 31.08.1951. године ништава од њеног доношења и да су ништаве све њене правне последице. Између странака је закључен споразум о рехабилитационом обештећењу, којим се тужена обавезала да тужилима исплати износ од 224.685,00 динара на име нематеријалне штете за душевне болове тужиле због лишења слободе оца. ББ је радио као заменик начелника ОЗНЕ, ухапшен је без претходног позива или обавештења а породица је сазнала да се налази у затвору на Голом Отоку тек након неколико месеци од хапшења. Осуђен је на десет година затвора а казну је издржавао на Голом Отоку у периоду од 23.10.1950. године до 29.11.1956. године када је пуштен на слободу. Током његовог боравка у затвору породица је имала егизстенцијалне проблеме, живела у тешким условима уз презир околине без услова за адекватно школовање и здравствену заштиту. Душевне патње тужиле оцењене су вештачењем судског психолога.

Нижестепеним одлукама је делимично усвојен тужбени захтев за накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе оца. Захтев је одбијен до траженог износа од 10.000.000,00 динара по овом основу, на име накнаде за претрпљени страх као и за тражену накнаду материјалне штете у целости.

По оцени Врховног касационог суда побијана одлука у одбијајућем делу захтева за накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе оца је делимично заснована на погрешној примени материјалног права.

Одредбама члана 7. тачка 5. Закона о рехабилитацији („Службени гласник РС“ бр. 92/11) је прописано да поред других лица захтев за рехабилитацију могу поднети и

деца лица из члана 1. став 1. овог закона која су за време трајања повреде права и слободе родитеља, рођена у установама за извршење санкција, односно која су у тим установама са њима провела део времена или за то време расла без родитељског старања једног, другог или оба родитеља. Према члану 26. став 3. истог закона рехабилитовано лице и лице из члана 7. тачка 5. овог закона има право да накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе у складу са законом којим се уређују облигациони односи.

Тужилца, као лице коме је било ускраћено родитељско старање у дужем периоду, према цитираним одредбама има право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе сада покојног оца. Оцењујући утврђене околности конкретног случаја: да је отац тужилце лишен слободе у време када је тужилца имала четири године, да је више од шест година била лишена очевног присуства, његовог старања, издржавања, пажње и љубави, да је током одрастања и школовања постојала свест и негативан однос околине због боравка њеног оца у затвору и да су се последице очеве осуде и одсуства свестрано одразиле на личност и живот тужилце, Врховни касациони суд налази да досуђени износ накнаде нематеријалне штете по овом основу, који са вансудском исплатом штете тужилци износи укупно 1.000.000,00 динара није адекватан значају повређеног добра тужилце и циљу коме накнада служи. Стога су нижестепене одлуке преиначене и применом члана 200. Закона о облигационим односима тужена је обавезана да поред досуђеног износа тужилци исплати додатни износ од 500.000,00 динара. Наведени износ и раније исплаћен и досуђени износ од укупно 1.500.000,00 динара представља адекватну и правичну накнаду за овај вид штете. Тужилци је досуђена на основу члана 277. Закона о облигационим односима и камата на наведени износ од доношења првостепене пресуде до коначне исплате.

Тражени износ на име накнаде нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе оца преко досуђеног превазилази критеријуме правичне накнаде и формиране судске праксе услед чега је Врховни касациони суд ревизију у преосталом одбијајућем делу потраживања по овом основу одбио као неосновану водећи рачуна о значају повређеног добра и циљу коме накнада служи.

Правилно је нижестепеним одлукама одлучено о захтеву за накнаду штете за претрпљени страх, одбијањем овог потраживања, јер Законом о рехабилитацији није прописано право на накнаду трећих лица по овом основу услед чега нема места ни примени члана 200. Закона о облигационим односима.

Правилно је побијаном одлуком примењено материјално право и то одредбе члана 26. Закона о рехабилитацији одбијањем захтева тужилце за накнаду материјалне штете на име обављеног и неплаћеног рада, на име неплаћеног прековременог рада, губитка плата за време незапослености по престанку лишења слободе, на име разлике у платама пре и после штетног догађаја, на име губитка пензије и разлике у пензијама сада пок. ББ. Из садржине цитираног члана 26. Закона о рехабилитацији произилази да право на накнаду материјалне штете, настале због повреде права и слободе припада искључиво рехабилитованим лицима. Закон о рехабилитацији је специјалан пропис, који је изричито одредио носиоце права, основ и обим права на рехабилитационо обештећење и круг лица којима припадају ова права се не може проширивати правилима о наслеђивању и правном следбеништву. Стога тужилца као ћерка

рехабилитованог лица, преминулог пре ступања на снагу Закона о рехабилитацији нема право на накнаду тражене материјалне штете.

Ревизијом се неосновано оспорава одлука о накнади материјалне штете указивањем на одредбе Устава, Конвенције УН против тортуре и других сурових, нељудских и понижавајућих казни или поступака, Резолуције генералне скупштине Уједињених нација од 21.03.2006. године, Препоруку комисије за људска права, Закон о кривичном поступку, Закон о облигационим односима и Закон о забрани дискриминације, јер нижестепене одлуке нису у супротности са наведеним прописима и правним актима. Уставом није предвиђено право на рехабилитацију лица која су из политичких, верских, националних или идеолошких разлога лишени живота, слободе и других права, на основу судске или административне одлуке или без тих одлука у ранијем правном режиму, али је у циљу заштите остваривања основних уставних начела људских и мањинских права и слобода донет Закон о рехабилитацији којим су уређена та питања. Наведеним законом је изричито прописано да право на накнаду материјалне штете због повреде права и слободе имају само рехабилитована лица услед чега нису основани наводи ревизије да та права могу остварити и наследници рехабилитованог лица које је преминуло пре подношења тужбе, пре доношења одлуке о рехабилитацији и доношења Закона о рехабилитацији. Закон о рехабилитацији је специјалан пропис у односу на Закон о облигационим односима у погледу регулисања права на обештећење за материјалну и нематеријалну штету (рехабилитационо обештећење). Такође чланом 14. став 1. наведене Конвенције УН гарантовано је право жртве неког акта тортуре на накнаду и правилно и одговарајуће обештећење као и то да у случају смрти жртве акта тортуре имаоци права те жртве полажу права на обештећење из чега произилази да титулари права на обештећење у случају тортуре могу бити и друга лица али само у случају када је смрт жртве непосредно наступила као последица акта тортуре, што овде није случај будући да је отац тужиље преминуо 04.04.1998. године и да националним законодавством односно одредбама Закона о рехабилитацији право на накнаду материјалне штете није прописано за наследнике.

Како се ни осталим наводима ревизије не доводи у сумњу правилност и законитост побијане пресуде ревизија је у непреиначеном делу одбијена као неоснована.

Суд је обавезао тужену да накнади тужиљи трошкове поступка за састав ревизије, применом члана 153, 154. и 165. Закона о парничном поступку.

Са изнетих разлога одлучено је као у изреци пресуде у ставу првом на основу члана 416. став 1. и ставу другом применом члана 414. став 1. истог закона.

**Председник већа-судија  
Слађана Накић Момировић, с.р.**

За тачност отправка  
Управитељ писарнице  
Марина Антонић